

Business Centre Club

Warszawa, 13 grudnia 2024 r.

Szanowny Pan

Prezes Rady Ministrów

Donald Tusk

Kancelaria Prezesa Rady Ministrów

Al. Ujazdowskie 1/3

00-583 Warszawa

Temat: *Wniosek o interwencję w sprawie zmian ustawy o systemie kaucyjnym, w celu zagwarantowania bezpieczeństwa współpracy producentów napojów w opakowaniach objętych systemem z podmiotami reprezentującymi oraz przejrzystości systemu.*

Szanowny Panie Premierze,

W związku z uchwaleniem przez Sejm ustawy z 21.11.2024 r. o zmianie ustawy o gospodarce opakowaniami i odpadami opakowaniowymi oraz niektórych innych ustaw¹, chciałbym zasygnalizować Panu kilka wadliwych rozwiązań obecnie przyjętego systemu kaucyjnego, który ma zacząć obowiązywać od października 2025 r. Obecne regulacje przewidują wejście w życie rozwiązań nietransparentnych i krzywdzących polskich producentów napojów, którzy nie mając wpływu na wynik selektywnej zbiórki odpadów, będą finansowali cały system. Rozwiązania te promują jednych, kosztem drugich, a wejście przepisów w obecnym brzmieniu, tj. bez kontroli państwa nad całym systemem, bez oparcia o państwowe systemy IT, za to polegający na oddaniu systemu w ręce prywatne, może doprowadzić do upadłości wielu przedsiębiorstw z sektora MŚP. Ucząc się na pomyłkach naszych zachodnich sąsiadów można uniknąć błędów przez nich

¹ https://orka.sejm.gov.pl/proc10.nsf/ustawy/760_u.htm (dostęp: 11.12.2024 r.), dalej: „Nowela”.

popęlnionych (np. popęlnionych przez Niemcy w 2003 r. przy okazji wprowadzenia systemu zbiórki opartego na zasadzie odpowiedzialności producenta²) i **zapobiec fali bankructw polskich firm**. W celu zapewnienia lepszej ochrony interesów producentów napojów w opakowaniach objętych systemem i wprowadzających opakowania na napoje do obrotu **potrzebne są pilne zmiany legislacyjne**. Wprowadzone Nowelą przepisy budzą poważne obawy w zakresie bezpieczeństwa współpracy z podmiotami reprezentującymi oraz przejrzystości systemu. **Przepisy te w obecnym brzmieniu stworzą system podatny na korupcję i łapówkarstwo**. Poniżej przedstawiam szczegółowe uzasadnienie oraz rekomendacje zmian.

Brak równowagi w relacjach z podmiotami reprezentującymi

Producenci oraz podmioty wprowadzające wskazują na ryzyko nadmiernego wpływu i monopolu podmiotów reprezentujących (organizacji zajmujących się wdrażaniem systemu kaucyjnego). Istnieje obawa, że brak mechanizmów kontrolnych może prowadzić do wzrostu kosztów współpracy i utrudnień organizacyjnych.

Mali polscy producenci będą narażeni na nadużycia przez operatorów systemów, którzy mogą w sposób niedozwolony korzystać ze swojej pozycji poprzez m.in. lobbowanie wysokich cen obsługi systemu, czy przepisów umów, które muszą być między tymi podmiotami zawierane. Najważniejsze jednak jest to, że takie „duże” podmioty mogą w sposób nieuprawniony wykorzystywać swoją pozycję do „**przekłamywania**” osiągniętego przez producenta napojów w opakowaniach **poziomu recyklingu**. Mimo, iż na podmioty reprezentujące Nowela nakłada kary za nieosiągnięcie odpowiedniego poziomu recyklingu, to podział tej opłaty między producenta, a podmiot reprezentujący w równych częściach zdaje się nie być wystarczającym zabezpieczeniem producentów przed fałszowaniem wyników „zbiórki” odpadów. Takie sytuacje mogą mieć miejsce np. w **przypadku kooperacji operatorów systemu i dużych sieci handlowych, które działając w porozumieniu mają ogromną przestrzeń do nadużyć**, przy wykorzystaniu pozycji mniejszych przedsiębiorców. Dodać należy, że ustawa nie przewiduje żadnych mechanizmów wprowadzających realny wpływ producentów na przyjmowanie przez sieci, dyskonty i operatorów właśnie ich opakowań zwrotnych. Chodzi tu zarówno o mechanizmy kontrolne, jak i gwarancje ze strony państwa.

² K. Jasiński, *System kaucyjny: trzeba uczyć się na błędach*, Recykling 3/2016 (183), źródło: <https://portalkomunalny.pl/plus/artykul/system-kaucyjny-trzeba-uczyc-sie-na-bledach/>, dostęp: 12.12.2024 r.; Raport PWC z 2011 r. pt. *Mehrweg- und Recyclingsysteme für ausgewählte Getränkeverpackungen aus Nachhaltigkeitssicht*.

Obciążenia administracyjne i finansowe

Zastrzeżenia dotyczą nieproporcjonalnie wysokich kosztów wdrożenia systemu, które mogą być szczególnie dotkliwe dla małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP).

Obawy dotyczą przede wszystkim niejasnych zasad rozliczania wpłat kaucyjnych oraz mechanizmów kontrolnych w przypadku niewywiązania się podmiotów reprezentujących z obowiązków.

Brakuje szczegółowych zapisów regulujących sposób podziału kosztów między producentów a inne podmioty w łańcuchu dostaw. Projektodawca wskazuje jedynie, że system ma się „samofinansować” z niezwróconych kaucji za opakowania, nie ma natomiast jasnych zasad do kogo powinna wracać kaucja oraz na jakich zasadach należy ją rozliczyć. Chodzi przede wszystkim o przejrzystość w zakresie wydatkowania funduszy z niezwróconych kaucji, które będą najpewniej wracać do podmiotów reprezentujących. Istotne byłoby wprowadzenie jakiegoś narzędzia lub obowiązku dotyczącego wydatkowania tych środków oraz np. prowadzenia ewidencji w tym zakresie. Bowiem samo stwierdzenie, iż kaucja ta ma „samofinansować” system jest zbyt szerokie i niesie ryzyko nadużyć.

Rzecznik Praw Obywatelskich oraz Polska Federacja Producentów Żywności podkreślają, że propozycje legislacyjne mogą faworyzować duże firmy, pozostawiając mniejszych przedsiębiorców bez adekwatnego wsparcia.

Proponowane zmiany w przepisach powinny objąć przede wszystkim:

- ✓ **Wzmocnienie pozycji producentów w relacjach z podmiotami reprezentującymi.**
 - Zapewnienie producentom realnego wpływu na zarządzanie systemem kaucyjnym, np. poprzez wprowadzenie reprezentacji w organach nadzorczych podmiotów kaucyjnych.
 - Zagwarantowanie dostępu dla producenta do danych źródłowych dotyczących ewidencji zebranych opakowań i pobranych kaucji.
 - Przejrzystość ewidencji prowadzonych przez podmioty reprezentujące i nadzór MKiŚ lub innego podmiotu publicznego nad nimi; aby system działał bez ryzyka nadużyć dane muszą być transparentne i musi być zagwarantowany dla wszystkich uczestników systemu równy i jasny dostęp.
- ✓ **Redukcję obciążeń dla MŚP**
 - Wprowadzenie mechanizmów wsparcia finansowego i organizacyjnego dla małych i średnich firm.

- Przerzucenie większej części ryzyka związanego z osiąganiem odpowiednich poziomów zbiórki odpadów na operatorów systemu.
- ✓ **Przejrzystość finansowa**
 - Obowiązek regularnego raportowania przez podmioty reprezentujące na temat wykorzystania środków pochodzących z systemu kaucyjnego.
 - Wprowadzenie jasnych zasad rozliczania wpłat kaucyjnych i ich zwrotu.
- ✓ **Odpowiedzialność podmiotów reprezentujących**
 - Regulacje umożliwiające producentom łatwiejsze dochodzenie roszczeń w przypadku niewywiązania się z umów przez podmioty reprezentujące.
 - Wprowadzenie cyklicznych kontroli prawidłowego i transparentnego działania przez operatorów systemu.
 - Wprowadzenie dotkliwych sankcji za nieprzestrzeganie przepisów i nadużycia pozycji przez podmioty reprezentujące.

W związku z powyższym, apeluję do Pana Premiera o przeanalizowanie wprowadzenia rozwiązań normatywnych pozwalających zagwarantować producentom, że nie będą ponosić odpowiedzialności finansowej za okoliczności, na które nie mają wpływu. System kaucyjny, aby mógł spełniać swoje główne założenia musi być przejrzysty i sprawiedliwy, tak aby jednocześnie chronić interesy przedsiębiorców, wspierać ochronę środowiska oraz zapewniać równowagę między wszystkimi uczestnikami rynku, a nie działać głównie dla finansowych celów dużych podmiotów i sieci handlowych.

Licząc na zapoznanie się z powyższą argumentacją i działając w interesie polskich przedsiębiorstw,

PREZES ZARZĄDU

Lukasz Bernalowicz